

ORTAOKUL YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE GÖRSEL OKURYAZARLIK BECERİSİ ETKİNLİKLERİNİN UYGULANMASI*

IMPLEMENTATION OF VISUAL LITERACY SKILLS ACTIVITIES FOR MIDDLE SCHOOL SEVENTH GRADE STUDENTS

Yusuf AVCI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

E-mail: yavci@comu.edu.tr

Gamze ÇELİK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

E-mail: gamzecerik@comu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Görsel okuryazarlık, Türkçe eğitimi, okuma.	Görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi, bireyin çevresini daha iyi algılamasına yardımcı olacaktır. Araştırmanın amacı; görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerini öğrencilere uygulayarak, öğrencilerin yapmış oldukları etkinlikleri değerlendirmektir. “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerilerinin değerlendirmesinde resimsel gösterim oluşturmaları ve yorumlamaları nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma için ortaokul yedinci sınıf Türkçe derslerine yönelik etkinlikler oluşturulmuştur. Bu etkinliklerin uygulanmasının ardından öğrencilerin yaptıkları etkinlikler üç uzman tarafından değerlendirilmiştir.
DOI: 10.26809/joa.2018548681	Araştırmada nitel araştırmaya ait elde edilen sonuçlar incelenmiştir. Araştırmanın yöntemi doküman analizidir. Öğrenciler Çanakkale’de bulunan bir ortaokuldan toplam yirmi iki öğrencidir. Öğrencilerin dokuzu kadın on üçü erkektir. Araştırmacı iki uzmanla birlikte etkinlikleri değerlendirmiştir. Öğrencilerin yapmış oldukları etkinliklerde görsel okuryazarlık becerisi konusunda durumlarını belirlemek için, öğrencilere yönelik sorular oluşturulmuştur. Etkinlikler incelenerek, öğrencilerin çalışmaları değerlendirilmiştir. Bu tespitler yapılırken başka bir eğitim uzmanı ve bir dil uzmanından yardım alınmıştır. Elde edilen veriler yorumlanmıştır ve öneriler sunulmuştur.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Visual literacy, Turkish education, reading.	Improving visual literacy skill will also help individual to comprehend his/her environment well. The purpose of the research; is to make a trial on the method on using and benefiting visual activities of the seventh grade students. In the evaluation of visual literacy skills of the group, where visual literacy skills activities are performed, how is the interpretation and interpretation of visual literacy skills? Activities for secondary school seventh grade Turkish courses were established for the research. Following the implementation of these activities, the

* Bu makale “Türkçe Derslerinde Görsel Okuryazarlık Yoluyla Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması” adlı doktora tezinden üretilmiş, *Bu çalışma 13-15 Aralık 2018 tarihlerinde Çanakkale/TÜRKİYE’de gerçekleşen “2. Uluslararası Rating Academy Kongresi: Farkındalık” temalı kongrede sunulan bildiriden genişletilerek hazırlanmıştır.

DOI:

10.26809/joa.2018548681

activities of the students were evaluated by three experts. The results of the qualitative research were examined. The method of research is document analysis. A total of twenty-two students from a secondary school in Çanakkale. Nine of the female and thirteen students are male. The researcher evaluated the activities with two experts. Questions have been created to determine the status of students in visual literacy skills in their activities. Activities were evaluated and students' studies were evaluated. While making these determinations, another education expert and a language specialist were assisted. The data obtained were interpreted and recommendations were presented.

1. GİRİŞ

Görsel okuryazarlık kavramı son yıllarda önemi gün geçtikçe artan bir beceridir. Bu becerinin varlığı çok uzun yıllar önce de biliniyordu. Ancak günümüzde bu becerinin eğitimle geliştirilebileceği araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili ilk önemli çalışmalar Debes (1969) tarafından yapılmıştır. Daha sonra bu konuyla ilgili çalışmalara daha çok ilgi duyulduğu görülmektedir.

Görme konusunda yapılan ilk araştırmalar Aristo'nun yaşadığı zamanlara dayanmaktadır. Aristo görmenin göz ile nesnelerin aralarındaki ortamı değiştirmesiyle gerçekleştiğini savunmuştur. Ortaçağda gözden gönderilen ışınların nesne tarafından tutulması ile görmenin gerçekleştiği kabul edilmiştir. Son yıllarda yapılan araştırmalara göre ise; görme gözde başlamaktadır. Işık kornea tabakasından alınır. İrisin bıraktığı boşluktan göze ulaşır. Mercekte ters olarak görülen ışık, retina üzerine düşmektedir (Sanalan, Sülün ve Çoban 2007: 35).

Metinler işlenirken görsellerden yarralanıldığı zaman öğrenci konuyu daha iyi anlayabilecektir. Derse olan ilgisi artacak, okuduklarını da daha kalıcı bir şekilde öğrenebilecektir. Duchastel'e göre, (1980'den akt: Zeren ve Arslan 2009: 50) görsel öğeler yedi farklı işlevde kullanılabilir; tanımlayıcı, açıklayıcı, yapılandırıcı, işlevsel, mantıksal, yönerge ve veri gösterimi.

2. PROBLEM DURUMU

Ortaokul öğrencilerinin görsel etkinlik uygulamaları yeterli sayıda değildir. Bu durum okuma becerisini üst seviyeye çıkarmaya engel olmaktadır.

3. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı; ortaokul yedinci sınıf seviyesinde görsel etkinliklerden yararlanmada yöntem denemesi yapabilmektir.

4. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırmaya ait elde edilen sonuçlar incelenmiştir. Araştırmanın yöntemi doküman analizidir.

Nitel araştırmanın tanımı şöyle yapılabilir; olayların doğal ortamında gözlem ve görüşmelerle incelenmesine yönelik araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39).

5. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Çanakkale ilinde bulunan ortaokullar oluşturmaktadır. Örneklem ise Çanakkale ilindeki Ömer Mart Ortaokulu yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Toplam yirmi iki öğrenciyle çalışma gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin on üçü erkek, dokuz öğrenci ise kadındır.

6. BULGULAR

Tablo 1’de Kişisel Gelişim temasında yer alan metinler ve yazarları görülmektedir. Öykü, biyografi, söyleşi, deneme türlerindeki metinler görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle birlikte işlenmiştir.

Tablo 1. Bu Temada İşlenecek Metinler

Metinler	Türler	Yazarlar	Süre
1.Güneşe Doğru	Öykü	Hakkı ÖZKAN	2 ders saati
2.Uzun Mehmet	Biyografi	Turan OFLAZOĞLU- Emin ÇAKIROĞLU	1 ders saati
3. Görme, Anlama Merakı	Söyleşi	Prof. Sabri Esat SİYAVUŞGİL	1 ders saati
4. Kim Olduğunuz Üzerine	Deneme	Ahmet Şerif İZGÖREN	1 ders saati
5. İlk Elbisem	Öykü	Bekir ÖZCAN	1 ders saati

6.1. Metin: Güneşe Doğru /1. Etkinlik: Kavramları Resimle Anlatmak

Tablo 2. Güneşe Doğru Metninin Planı

Ay	Hafta	Süre	Tema Adı	Metnin Adı	Kazanımlar	Etkinlikler	Ölçme ve Değerlendirme
	IV	2			Görsel Okuryazarlık Kavramları Anlatmak “Görsel, işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.” (MEB, 2006, s. 17).Dinleme/İzleme. Rönesans Döneminden Görsel Okuryazarlık “Görsel, işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.” (MEB, 2006, s. 17). Dinleme/İzleme. Görsellerdeki Sihir “Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.” (MEB, 2006, s. 16). Dinleme/İzleme. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.” (MEB 2006, s. 16). Dinleme/İzleme “Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.” (MEB, 2006,s. 17). Dinleme/İzleme. “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.” (MEB, 2006, s. 28).	Kitaptan: 1,2,3,5,Etkinlikler. Deyimlerin Öykülerini Öğrenelim Eşleştirelim. Araştırma Etkinlikleri: Kavramları Resimle Anlatmak Rönesans Döneminden Görsel Okuryazarlık Görsellerdeki Sihir	Etkinliklerin değerlendirilmesi
Kasım-Aralık			Kişisel Gelişim	Güneşe Doğru			

Birinci etkinlikle ilgili üç uzmanın değerlendirmelerine bakıldığında; öğrenciler metinden görsel üretebilmiştir. Hikâyeyi anlatırken çizimlerden yararlanabilmişlerdir. Araştırmacı ve eğitim uzmanının görüşlerine göre öğrenciler genel olarak resimle konuyu tekrar edebilmişlerdir. Ancak dil uzmanı bu konuda farklı görüştedir. Öğrencilerin resimle konuyu tekrar edemediklerini düşünmektedir. Güneşe Doğru hikâyesinde öğrencilerin çoğunluğu

hikâyede geçen bir olayın resmini çizebilmiştir. Üç uzman da öğrencilerin çalışmalarında hikâyeye kahramanlarından en az birine yer verdiklerini gözlemlemiştir. Resim çalışmasında hikâyenin geçtiği mekânlardan birine öğrencilerin çoğunluğu yer verebilmiştir. Uzmanların görüşüne göre öğrenciler resimlerinde hikâyenin geçtiği zamanı yansıtabilmiş değildir. Üç uzman da öğrencilerin çizdikleri resimlerde ana fikirle ilgili bir mesaj yansıtmadıkları görüşündedir.

6.2. Metin: Uzun Mehmet/ 2. Etkinlik: Zamanda Yolculuk

Tablo 3. Uzun Mehmet Metninin Planı

Ay	Hafta	Süre	Tema Adı	Metnin Adı	Kazanımlar	Etkinlikler	Ölçme ve Değerlendirme
	IV	1			Zamanda Yolculuk	Kitaptan: 1,2, Etkinlikler	Etkinliklerin değerlendirilmesi
					Madende Işık(Fotoğraf Yorumu) “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.” (MEB, 2006, s. 28).	Araştırma Etkinlikleri:	
					Madende Yaşam (Sunum) “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.” (MEB, 2006, s. 28).	Zamanda Yolculuk Madende Işık(Fotoğraf Yorumu) Madende Yaşam (Sunum)	

Aralık

1

Kişisel Gelişim

Uzun Mehmet

Uzun Mehmet adlı hikâyeyeyle ilgili olarak hazırlanan “Zamanda Yolculuk” adlı etkinlikte; hikâyede duyulan geçmiş zamanda çekimlenmiş bir cümle örneğini yedi-sekiz öğrenci dışında öğrencilerin çoğunluğu gösterebilmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası şimdiki zamanda çekimlenmiş bir cümle örneği gösterememiştir. Etkinlikler incelendiğinde çoğunlukla şimdiki zamanın hikâyesiyle, şimdi zamanı öğrencilerin karıştırmış olduğu görülmektedir. Bu durum, şekillerle ve resimlerle dikkat çekilse de öğrencilerin dil bilgisi hatalarının bilgi düzeyinde eksik olduğunu düşündürmüştür. Öğrenciler gelecek zamanla ilgili bir cümle örneği göstermekte zorlanmamıştır. Öğrenciler genel olarak dil bilgisiyle ilgili bir çalışmada görsellerden yararlanabilmiştir.

6.3. Metin Uzun Mehmet / 3. Etkinlik : Madende Işık (Fotoğraf Yorumu).

Uzun Mehmet hikâyesi için hazırlanan diğer etkinlikte, öğrencilerden madencilikle ilgili bir fotoğrafı yorumlamaları istenmiştir. Öğrencilerin yarıdan fazlası görselden metin üretebilmiştir. Bir öğrencinin dışında diğer öğrenciler fotoğrafın kaynağını sorgulamamıştır. Öğrencilerin çoğunluğu fotoğrafın netliği konusunda bir yorum yapmamıştır. Öğrenciler fotoğrafın çekildiği dönemi düşünüp, çıkarımlarda bulunmamıştır. Fotoğrafın arka planında yer alan olayları yorumlayabildikleri görülmektedir. Özellikle madencilik zor bir meslek olduğunu, madencilerin vatan sevgisi ve aileleri için bu zorluklara katlandıklarını ifade etmişlerdir. Fotoğrafın ayrıntılarına öğrenciler yeteri kadar dikkat etmemiştir. Fotoğrafta kaç

kişi olduğundan, madencilerin duruşlarından, etraflarında yer alan nesnelere, fotoğrafın siyah-beyaz oluşundan bahseden öğrenci sayısı yarıdan azdır.

6.4. Metin Görme Anlama Merakı/ 4. Etkinlik: Bir Tablonun Yorumu

Tablo 4. Görme Anlama Merakı Metninin Planı

Ay	Hafta	Süre	Tema Adı	Metnin Adı	Kazanımlar	Etkinlikler	Ölçme Değerlendirme	ve
Aralık	IV	1	Kişisel Gelişim	Görme, Anlama Merakı	Görsel Okuryazarlık Bir Tablonun Yorumu “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.” (MEB, 2006, s. 28). Doğru Bakabilmek “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.” (MEB, 2006, s. 28).	Kitaptan: 1,3,4. Etkinlikler. Araştırma Etkinlikleri Bir Tablonun Yorumu Doğru Bakabilmek	Etkinliklerin değerlendirilmesi	

Nuri ABAÇ'ın Motor Sefası adlı tablosunu incelemelerini istediğimiz öğrencilerin çoğunluğu metinden görsel üretebilmiştir. Dil uzmanı ve eğitim uzmanının görüşlerinde göre öğrenciler resim hakkında yorum yapabilmıştır. Ancak araştırmacıya göre yapılan yorumlar, resmi açıklamak için yeterli değildir. Hayal gücünü kullanarak, resmi farklı düşüncelerle yorumlayabilen öğrencilerin sayısı azdır. Ressam Karagöz ve Hacivat'a resimde yer vermiştir. Ancak bu ayrıntıya dikkat eden öğrenci sayısı yeterli değildir. Resimde geçen olayı öğrenciler genel olarak anlatabilmiştir. Dil uzmanına göre; öğrenciler genel olarak farklı bir bakış açısıyla resimde geçen konuyu açıklayabilmiştir. Ancak eğitim uzmanı ve araştırmacı aynı görüşte değildir. Farklı bir bakış açısıyla yorum yapan öğrenci sayısı yarıdan azdır. Resimde görülen gemiden bahsedilmiş, ancak gemideki insanların neden orada ve o şekilde resmedilmiş olduğu konusunda ilgi çekici değerlendirmeler yapılamamıştır. Bazı öğrenciler resimdeki insanların, Karagöz ve Hacivat'ın neden değişik tasarlanmış bir gemide olduğu konusunda fikirleri olmadığını ifade etmiştir. Öğrenciler resimde kullanılan renklerden hiç bahsetmemiştir. Bir öğrenci dışında görselin kaynağını sorgulayan öğrenci yoktur.

Abaç'ın resimlerinde figürler ve mekân biçimleri sıra dışıdır. Perspektif kullanılmaz. Düşsel bir görüntü hâkimdir. Mekânlar sanki boşlukta gibidir. Nuri ABAÇ aynı zamanda mimardır. Mimarlık konusundaki bilgisi ve becerisi resimlerine de yansımış, ince hesaplarla resimlerini şekillendirmiştir. Resimlerinde minyatürden ve süsleme sanatlarından yararlanmış. Bir restoranda, vapurda, bazen bir balonda ya da hayal ürünü araçlarda görülen figürlerde genellikle neşe duygusu gözlenir. Ayrıca resimlerinde iç açan, hoş giden renkleri resimlerinde kullanmayı tercih etmiştir (Öztürk, 2013, s. 116).

Eğitim kurumlarında sanat eğitimlerinde yapılan en büyük yanlışlardan birisi; sanat eğitiminin teknik ve biçim olarak verilmesi ve içerik boyutunun dikkate alınmamasıdır. Oysa, anlam boyutu da en az teknik özellikler kadar önem taşımaktadır. Sanat eğitimi bu şekilde yapıldığı takdirde, amacına ulaşamamaktadır. Çocuklar ve gençler sanat eserini bir bütün olarak incelemelidir. Sanat eserinin hem biçim özelliklerini değerlendirmeli hem de içerik boyutunu inceleyip temalar oluşturabilmelidir. Temalara ulaşabilen öğrenci, sanat ve yaşam arasında bir bağ kurmuş olacaktır (Cançat, 2016, s. 23-24).

6.5. Metin: Görme Anlama Merakı / 5. Etkinlik: Doğru Bakabilmek

“Doğru Bakabilmek” adlı etkinlikte, araştırmacıya göre öğrenciler görselden metin üretememişlerdir. Çünkü genelde bir cümleyle resimde gördüklerini ve şekillerde benzettiklerini yazmışlardır. Ancak dil uzmanı ve eğitim uzmanı bu şekilde kısa ifadelerle anlatmalarına rağmen, öğrencilerin çoğunluğunun görselden metin üretebildiğini düşünmektedir.

Etkinlikte şekil-zemin ilişkisi düşünülerek görülen resimlerin ifade edilmesi istenmiştir. Resim iki ayrı resmin iç içe geçmesiyle oluşmuştur. İki yüz birbirine bakmakta ve aynı zamanda bir kadeh de görülmektedir. Kadeh bir kupaya, kimi zaman da satranç taşına benzetilmiştir. Öğrenciler hayal güçlerini de kullanarak farklı benzetmeler yapmıştır. Gestalt teorisi; dünyanın bütün olarak algılandığı düşüncesini savunmaktadır. Bu kurama göre; bütün parçaların toplamından daha fazladır. Birey bu bütünü parçalara bölmez aksine, bir bütün olarak algılar. Gestalt psikolojisinin eğitime yaptığı en önemli katkı; içgörüselle problem çözme ve üretici düşünmedir (Demirel, 2012, s. 33).

6.6. Metin: Kim Olduğunuz Üzerine/ 6. Etkinlik: Video Yorumu Farklı Biri Olsaydık

Tablo 5. Kim Olduğunuz Üzerine Metnin Planı

Ay	Hafta	Süre	Tema Adı	Metnin Adı	Kazanımlar	Etkinlikler	Ölçme ve Değerlendirme
Aralık	IV	2	Kişisel Gelişim	Kim Olduğunuz Üzerine	Görsel Okuryazarlık Video Yorumu Farklı Biri Olsaydık “Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.” (MEB, 2006, s. 17). Dinleme/İzleme. Kendimi Arıyorum “Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar” (MEB, 2006, s. 28). Deyim ve Karikatürler “Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.” (MEB, 2006,s. 17).	Kitaptan: 1.,2. ve 4. Etkinlikler. Araştırma Etkinlikleri Video Yorumu Farklı Biri Olsaydık Kendimi Arıyorum Deyim ve Karikatürler	Etkinliklerin değerlendirilmesi

Dokuzuncu etkinlikte; Kim Olduğunuz Üzerine adlı metinle ilgili olarak, Farklı Biri Olsaydık adlı video izlenmiştir. Bir öğrencinin dışında öğrenciler görselden metin üretilmiştir. Araştırmacı ve dil uzmanının görüşlerine göre öğrenciler izledikleri video hakkında yorum yapabilmemişlerdir. Eğitim uzmanı ise öğrencilerin yarı yarıya izledikleri hakkında yorum yapabilmemiş olduklarını düşünmektedir. İzledikleri videodaki düşünceleri öğrenciler yeteri kadar sorgulayamamıştır. Birkaç öğrenci farklı ve ilginç yorumlar yapmıştır ve eleştirel bakış açısıyla video hakkındaki düşüncelerini belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu kısa filmde izledikleri olayın sonucunu farklı bir bakış açısıyla tamamlayabilmiştir.

6.7. Metin: Kim Olduğunuz Üzerine/ 7. Etkinlik: Kendimi Arıyorum

Karikatür yorumlamayla ilgili etkinlikte, araştırmacıya göre öğrenciler yarı yarıya görselden metin üretilmiştir. Dil uzmanı ve eğitim uzmanının görüşlerine göre ise; öğrencilerin çoğunluğu görselden metin üretme konusunda yeterlidir. Öğrenciler genel olarak,

karikatürle ilgili kendi yaşamlarından bir örnek verebilmişlerdir. Öğrenciler görsel metinleri yorumlarken eleştirel düşünme konusunda yeterli olamamıştır. Yazdıkları metinlerde karikatürle ilgili değerlendirme yaparken kısa ve birbirine benzer açıklamalarda bulunmuşlardır. Farklı bir bakış açısıyla karikatürü yorumlayıp, yaşamdan örnekler vererek açıklama yapabilen öğrenci sayısı azdır.

6.8. Metin: Kim Olduğunuz Üzerine/8. Etkinlik: Deyim ve Karikatürler

Eteklere zil çalmak deyimini anlatan bir karikatür çizmeye çalışan öğrenciler bir öğrenci dışında metinden görsel üretebilmiştir. Araştırmacıya göre öğrencilerin duygu ve düşüncelerini farklı bir bakış açısıyla yansıtabilmeleri yeterli değildir. Ancak dil uzmanı ve eğitim uzmanı, öğrencilerin bu konuda yeterli olduklarını düşünmektedir. Araştırmacı ve dil uzmanına göre öğrenciler uygun form ve tekniklerde farklı okuyucu ve amaçlar için görsel tasarlama konusunda yeterlidir. Ancak eğitim uzmanı öğrencilerin bu konuda yeterli olmadıklarını gözlemlemiştir.

6.9. Metin: İlk Elbisem / 9. Etkinlik: Karton Üzerine Görsel Tasarım

Tablo 6. İlk Elbisem Metninin Planı

Ay	Hafta	Süre	Tema Adı	Metnin Adı	Kazanımlar	Etkinlikler	Ölçme ve Değerlendirme
Ocak	IV	2	Kişisel Gelişim	İlk Elbisem	Görsel Okuryazarlık Karton Üzerine Görsel Tasarım “Konuşmasını sunarken görsel, işitsel materyalleri ve farklı iletişim araçlarını kullanır.” Konuşma (MEB, 2006, s. 23). “Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.” Yazma (MEB, 2006, s. 33).	Araştırma Etkinlikleri Karton Üzerine Görsel Tasarım	Etkinliklerin değerlendirilmesi

Son etkinlik için öğrenciler işbirlikli öğrenme yöntemiyle, okudukları hikâyeden serim, düğüm ya da sonuç bölümlerinden birinde akıllarında kalan bir olayı resim olarak çizmişlerdir. Böylece tüm sınıfın birlikte hazırladığı görsel bir materyal hazırlanmıştır. Bir öğrenci dışında tüm öğrenciler metinden görsel üretebilmiştir. Karton, yapıştırıcı, makas gibi araçlardan yararlanarak görsel materyal hazırlayabilmişlerdir. Araştırmacı ve eğitim uzmanına göre öykünün bölümlerini görsellerle ifade edebilmişlerdir. Dil uzmanı ise öğrencilerin bu konuda yeterli olmadıklarını düşünmektedir. Dil uzmanı ve eğitim uzmanı öğrencilerin farklı bir bakış açısıyla resim yapabildikleri görüşündedir. Araştırmacı ise bazı öğrencilerin bu konuda başarılı olduğunu, ancak yarıdan fazla öğrencinin farklı bir bakış açısı sunmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu çizdikleri resimlerde, hikâyeye kahramanlarından en az birine yer verebilmişlerdir. Öğrencilerin hemen hepsi, çalışmasında hikâyede geçen bir olayın resmini çizebilmiştir. Araştırmacı ve eğitim uzmanına göre öğrenciler hikâyenin geçtiği zamanı yansıtabilmiştir. Ancak dil uzmanına göre öğrenciler bu konuda yeterli değildir. Öğrenciler çizdikleri resimlerde ana fikirle ilgili bir mesaj vermemiştir. Birkaç öğrencinin ana fikirle ilgili çizimleri olduğu görülmüştür.

7.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesinde resimsel gösterim oluşturmaları ve yorumlamalarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrenciler okudukları hikâyede geçen bir olayın resmini çizebilmiştir. Hikâyeye kahramanlarından en az birine yer verebilmişlerdir. Ancak olayların geçtiği zamanı yansıtmakta zorlanmışlardır. Çizimlerinde ana fikrini yansıtamamışlardır.

Öğrenciler dil bilgisi çalışmalarında görsellerle yapılan etkinlikte genelde başarılı olmuştur. Fotoğraf yorumlarında, ayrıntılara dikkat edebilmişlerdir. Madencilerle ilgili fotoğraflarda, madencilerin güç yaşamına değinmişlerdir.

Arıkan (2009:8-9)'un yaptığı araştırma Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İngiliz Dili ve Öğretimi Bölümü ikinci sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Cyril Hare'in Hilary's Aunt (Hilary'nin Halası) adlı öyküsü işlenmiştir. Öyküde Viktorya döneminden bahsedilmektedir. Öykünün incelenmesi sırasında öğrencilere öykü kahramanlarının belirli bazı özelliklerini taşıyan üç adet fotoğraf gösterilmiştir. Fotoğrafların öyküdeki hangi kahramanlara ait olduklarını belirlemeleri istenmiştir. Bunu yaparken metinden ipuçları yakalamaları istenmiştir. Buna benzer farklı çalışmalar metnin işlenmesi sırasında kullanılmıştır. Çalışmanın öncesinde ve sonrasında öğrencilerin kendilerini değerlendirebileceği on soruluk bir anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; görsellerin kullanımı edebiyat derslerinin verimliliğini arttırmaktadır. Öğrenci başarısını yükseltmekte daha etkili öğrenme ortamları oluşturmaktadır.

İhtiyaçlar doğrultusunda eğitim öğretim programları yenilenmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan yeniliklere eğitim de uyum sağlamalıdır. Son yıllarda görsel okuma ve görsel sunu becerisinin önem kazandığı görülmektedir. Grafik ve tablolar derslerde daha fazla kullanılmaktadır. Bilgiler bu yolla sistematikleştirilmektedir. Tablo ve grafiklerin kullanımı disiplinlerarası öğrenmeyi de kolaylaştırmaktadır (Maden ve Altunbay, 2016:1980).

Öğrenciler tablo yorumu yaparken, Nuri ABAÇ'ın resimlerindeki eğlenceyi ve minyatür etkilerini fark etmişlerdir. Şekil zemin ilişkisine dikkat çeken resim etkinliğinde, şekilde ve zeminde görülen resimleri ayırabilmişlerdir. Bir filminden alınan bölümün izlendiği videonun sonunun öğrenciler tarafından tamamlanması istenmiştir. Bu etkinlikte de öğrenciler videoyu genel olarak farklı düşüncelerle tamamlama konusunda yeteneklidir. Karikatürle ilgili çalışmalar öğrencilerin ilgisini çekmiştir. Karikatürün hangi deyimini anlattığını öğrenciler tahmin edebilmiş, kendileri de bir deyimle ilgili karikatür çizme konusunda istekle çaba göstermiştir.

Son etkinlikte, öğrenciler birlikte çalışarak hikâyeye ilgili çizdikleri bölümleri hazırlamışlardır. Bu bölümler karton, yapıştırıcı, makas gibi araçlarla bir materyal haline getirilmiştir. Renkli kalemler kullanılarak çizilen resimler, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden olayları yansıtmıştır.

Frey ve Fisher (2010) yapmış oldukları araştırmada bir lisedeki öğrencilerle araştırmalarını sürdürmüşlerdir. Fotoğraf yorumu üzerine çalışan öğrenciler, fotoğrafın tekniği, bakış açısı ve fotoğrafçının seçtiği konu üzerinde tartışmalar yapmışlardır. İki sene gibi uzun bir süreyi kapsayan bu çalışmaların ardından, öğrencilerin hem düz yazı metinlerinde hem de resimli metinleri anlamada daha başarılı olmaya başladıkları görülmüştür.

Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesinde resimsel gösterim oluşturmaları ve yorumlamalarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrenciler etkinliklere katılmışlardır. Gerek metinden görsel üretmede gerekse görselden metin üretmede çalışmalar hazırlamışlardır. İncelenen etkinlikler, özgün çalışmalardır. Öğrenciler çalışmalarıyla farklı düşüncelerini ortaya koyabilmiştir.

Görsel algılamada uyarıcının özellikleri, kişinin uyarıcıyla olan ilişkisi, kültürdeki farklılıklar, zihinsel süreçlerdeki değişiklikler etkilidir. Dolayısıyla görsel algı bireye göre değişiklik gösterir. Bu zihinsel süreç toplumda, kültürden, deneyimlerden, öğrenim düzeyinden etkilenir. Çevre de görsel algılamada önemli bir etkidir (Çağlayan, Korkmaz, Öktem, 2014:171)

Bu araştırmada ortaokul yedinci sınıf seviyesinde görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri hazırlanmıştır. İlköğretim ve lise için de deney ve kontrol gruplu deneysel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ARIKAN, A., 2009, Edebiyat Öğretiminde Görsel Araç Kullanımı: Kısa Öykü Örneği, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 1-16.
- CANÇAT, Kısaoğulları, A., 2016, Görsel Sanat Eğitiminde Yüzey Teknikleri ve Anlam Problematikliği. Sed,4 (1), 19-36.
- ÇAĞLAYAN, S.,KORKMAZ M., ÖKTEM G., 2014, Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, 160-173.
- DEBES, J., 1969, "What is 'Visual Literacy?'" International Visual Literacy Association. <http://fod.msu.edu/oir/visual-literacy> [Erişim Tarihi: 20 Aralık 2012]
- DEMİREL, Ö., 2012, Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya. Ankara: Pegem Akademi.
- FREY, N. & FISHER, D., 2010, Graphic novels: Composing With Sequential Art In High School English And History. New England Reading Association Journal, Volume:45, Number:2, 9-15.
- MADEN S., ALTUNBAY M., 2016, Türkçe Eğitiminde Görsel Sunu ve Görsel Okuma Aracı Olarak Grafik ve Tabloların Kullanımı, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5 (4), 1971-1983.
- MEB, 2006, İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6,7,8. Sınıflar). T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- ÖZTÜRK, N., 2013, Türk Resminde Masalsı Anlatımı Benimseyen Sanatçılar: Cihat Burak/Nuri Abaç/ Burhan Uygur, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Kasım 2013, Cilt:2, Sayı:4, 113-118.
- SANALAN, A., SÜLÜN, A., ÇOBAN, A., 2007, Görsel Okuryazarlık, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı: 9-2, s:33-47.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H., 2011, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- ZEREN, G., ARSLAN, R., 2009, Bir Eğitim Süreci Olarak Görsel okuryazarlık, TSA /Yıl:13, S:3,43-52).

EKLER

ETKİNLİK 1: Kavramları Resimle Anlatmak

Metnin Adı: Güneşe Doğru

Baturalp
Terzi
7/10 426

Hikâyede çocuğun denizde hedeflediği noktaya gitmek isterken yaşadığı korku ve endişe duygularını ifade eden bir çizim yapınız. Çizimi yaparken kara kalem kullanınız.

Asude CİHAN

16

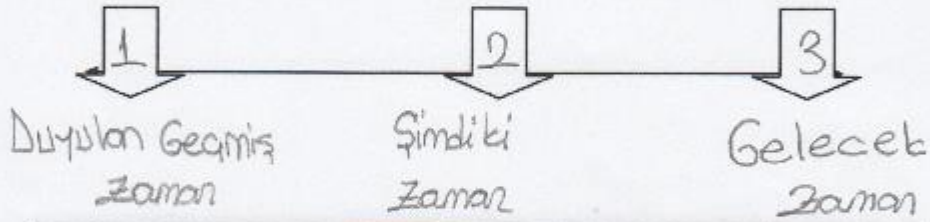
ETKİNLİK 4: Zamanda Yolculuk

Metnin Adı: Uzun Mehmet

Aşağıdaki boşluğa Uzun Mehmet adlı metinden cümleler seçerek yazınız. Seçtiğiniz cümlelerin Duyulan Geçmiş Zaman, Şimdiki Zaman ve Gelecek Zamanla çekimlenmiş olmasına dikkat ediniz. Cümleleri numaralandırıp zaman çizelgesinde numaraları doğru yerlere yazınız.

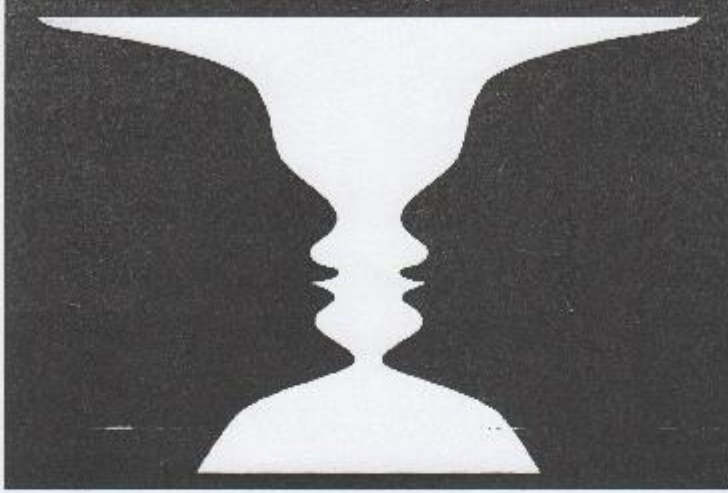
- 1) Duyulan Geçmiş Zaman: Uzun Mehmet asborda gelmiş.
- 2) Şimdiki Zaman: Mehmet inader kâminibuluyor.
- 3) Gelecek Zaman: Uzun Mehmet Hükümetten elli altın alacak.

Zaman Çizelgesi

Cansu
Cebe
710
132

ETKİNLİK 8: Doğru Bakabilmek
Metnin Adı: Görme, Anlama Merakı

Yukarıdaki resimde gördüğünüz şekiller nelerdir?

Ben yukarıdaki resimde bir tablo ve tabloda göz
yanılması var eğer tablodaki siyahlıkla gittiğinde
masa eğer beyaz gittiğinde siyah iki tane
insan kafası görüyorum o beyaz yer ayrıca
kumsecati ve kupa ya benziyor

Sude Sevin
715 193

ETKİNLİK 9: Video Yorumu Farklı Biri Olsaydık

Metnin Adı: Kim Olduğunuz Üzerine

<https://www.youtube.com/watch?v=7HWLXcWSMrY>

İzlediğiniz videoda geçen olayın sonucunu kendi düşüncelerinize göre anlatan bir yazı yazınız.

Büyük bir icat yapmaya karar vermişti. Haftalar, aylar, yıllar boyu çalıştı. Ve bir gün başarısızından emindi. Öylece oldu. Çok büyük bir icat yapmıştı. Adı ultrasonik ayakkabıydı. Havada, karada, denizde gidebiliyordu. Artık arabalara gerek kalmayacaktı. Arabalar olmayınca egzoz dumanı olmayacaktı. Egzoz dumanı olmayınca da küresel ısınma olmayacaktı. Herşeyi planlamıştı. O da küçükken hayran olduğu profesörler gibi olmuştu. Artık herkes ona hayranlıkla bakıyordu.

... THE END ...

Eray Kuntalın

4/10 2022

ETKİNLİK 10: Kendimi Arıyorum

Metnin Adı: Kim Olduğunuz Üzerine

Yukarıdaki karikatür size hangi söyleyişi hatırlatmaktadır? Kendi yaşamınızdan bir olayla karikatürlü açıklayan kısa bir yazı yazınız.

"Bir kulağundan diğer kulağından geçmek." atasözünü açıklamak istiyorum. Derslerde arkadaşlarıma öğretmenlerimi bu konuyu bir kulağımdan girip diğer kulağımdan çıkıyor diyorlar. İfari konuları fakültesi istiyorum. Babamda bana bir keresinde bir şeyi unutana bir kulağımdan girip diğer kulağımdan çıkmasını ha demisti. Bize söylenilen sözleri anlayıp bilmenizi isterim.

Ayşehan S.
Yuan 7/10 362

ETKİNLİK 11: Deyim ve Karikatürler

Metin Adı: Kim Olduğunuz Üzerine

Aşağıdaki boşluğa "Etekleri zil çalmak" deyimini anlatan bir karikatür çiziniz.

